DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

17. marts 2011 *

I sag C-484/09,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Tribunal da Relação do Porto (Portugal) ved afgørelse af 24. november 2009, indgået til Domstolen den 30. november 2009, i sagen:

**Manuel Carvalho Ferreira Santos**

mod

**Companhia Europeia de Seguros SA,**

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.N. Cunha Rodrigues, og dommerne A. Arabadjiev (refererende dommer), A. Rosas, A. Ó Caoimh og P. Lindh,

* Processprog: portugisisk.

generaladvokat: V. Trstenjak
justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved T. Henze og J. Möller, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato L. Ventrella

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved N. Yerrell og M. Telles Romão, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 7. december 2010,

afsagt følgende

## Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT 1972 II, s. 345, herefter »første direktiv«), artikel 2, stk. 1, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17, herefter »andet direktiv«) og artikel 1 i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33, herefter »tredje direktiv«).

2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem Manuel Carvalho Ferreira Santos (herefter »Manuel Carvalho«) og Companhia Europeia de Seguros SA (herefter »Europeia de Seguros«) vedrørende erstatning fra sidstnævnte på grundlag af erstatningsansvaret for motorkøretøjer for skader, som Manuel Carvalho havde lidt ved sammenstød mellem hans og en andens køretøj, som var ansvarsforsikret hos Europeia de Seguros.

## Retsforskrifter

*EU-retten*

3 Første direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Hver medlemsstat træffer [...] alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes, samt om forsikringens nærmere indhold.«

4 Andet direktivs artikel 2, stk. 1, bestemmer:

»Ved gennemførelsen af [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] skal de enkelte medlemsstater træffe passende foranstaltninger for at sikre, at enhver lovbestemmelse eller enhver klausul i en forsikringspolice, der er udstedt i overensstemmelse med [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] og som bestemmer, at forsikringen ikke dækker nedenstående personers anvendelse af eller kørsel med køretøjet, ikke har nogen indvirkning på krav fra tredjemand, der lider skade ved et uheld:

— personer, som hverken udtrykkeligt eller stiltiende har tilladelse hertil,

eller

— personer, som ikke har et kørekort, der giver dem ret til at føre det pågældende køretøj,

eller

— personer, som ikke efterlever retsforskrifterne vedrørende køretøjets tekniske og sikkerhedsmæssige stand.

Den i første led omhandlede bestemmelse eller klausul kan imidlertid gøres gældende over for personer, der frivilligt har taget plads i det skadevoldende køretøj, såfremt forsikringsselskabet kan bevise, at de vidste, at køretøjet var stjålet.

Medlemsstaterne kan — for så vidt angår skader, der indtræffer på deres område — undlade at anvende bestemmelsen i første afsnit, såfremt og i det omfang den skadelidte kan opnå dækning af den lidte skade i medfør af regler om social sikkerhed.«

5 Tredje direktivs artikel 1 bestemmer:

»Med forbehold af [andet direktivs] artikel 2, stk. 1, andet afsnit, [...] skal den i [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] omhandlede forsikring dække ansvaret for

personskader, der ved færdsel med et køretøj forvoldes på andre passagerer end føreren.

[...]«

6 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 om ændring af Rådets direktiv 72/166/EØF, 84/5/EØF, 88/357/EØF og 90/232/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/26/EF (EFT L 149, s. 14) bestemmer i artikel 4, der har overskriften »Ændringer af direktiv 90/232/EØF«:

»Direktiv 90/232/EØF ændres således:

[…]

2) Følgende artikel indsættes:

»*Artikel 1a*

Den forsikring, der er omhandlet i [første direktivs] artikel 3, stk. 1, […] skal dække person- og tingsskade på fodgængere, cyklister og andre ikke-motoriserede trafikanter, der som følge af en ulykke, hvori et motorkøretøj er involveret, har ret til erstatning i henhold til den nationale civilret. Nærværende artikel berører hverken erstatningsansvaret eller skadesbeløbet.«

[…]«

7 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EUT L 263, s. 11) bestemmer i artikel 12 under overskriften »Særlige kategorier af skadelidte«:

»1. Med forbehold af artikel 13, stk. 1, andet afsnit, skal den i artikel 3 omhandlede forsikring dække ansvaret for personskader, der ved færdsel med et køretøj forvoldes på andre passagerer end føreren.

[…]

3. Den forsikring, der er omhandlet i artikel 3, skal dække person- og tingsskade på fodgængere, cyklister og andre ikke-motoriserede trafikanter, der som følge af en ulykke, hvori et motorkøretøj er involveret, har ret til erstatning i henhold til den nationale civilret.

Nærværende artikel berører hverken erstatningsansvaret eller skadesbeløbet.«

*Nationale bestemmelser*

8 Artikel 503, stk. 1, i den portugisiske borgerlige lovbog bestemmer:

»Enhver, der faktisk har rådighed over et landgående køretøj og anvender det i egen interesse, selv hvis det sker gennem en befuldmægtiget, er ansvarlig for skader, der forårsages af køretøjet, selv hvis dette ikke er i brug.«

9 Samme lovbogs artikel 504, stk. 1, bestemmer:

»Erstatningsansvar for skader forårsaget af køretøjet gælder over for tredjemand samt passagerer i køretøjet.«

10 Den portugisiske lovbogs artikel 506 bestemmer:

»1. I tilfælde af, at et sammenstød mellem to køretøjer resulterer i skader på begge eller et af disse, og ingen af førerne er skyld i uheldet, fordeles ansvaret i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til skaderne. Hvis skaderne alene er forårsaget af et af køretøjerne, uden at nogen af førerne er skyld heri, er det kun den person, der er ansvarlig for dette køretøj, der skal betale erstatning.

2. I tvivlstilfælde anses hvert køretøj for at have medvirket i lige omfang til skaderne, ligesom hver fører anses for i lige omfang at være skyld heri.«

## Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 Den 5. august 2000 stødte Manuel Carvalho med sin motorcykel sammen med en personbil, ført af Américo Paulo Nogueira Teixeira. Manuel Carvalho, der fik en læsion af kraniet, kom på hospitalet og var sengeliggende i flere måneder. Siden da har han ikke været i stand til at udøve noget erhverv.

12 Manuel Carvalho lagde på grund af dette trafikuheld sag an mod Europeia de Seguros, som er Américo Paulo Nogueira Teixeiras ansvarsforsikringsselskab for motorkøretøjer. Manuel Carvalho søgte med denne sag at få en erstatning på 154 456,36 EUR for økonomisk og ikke-økonomisk skade, som han havde lidt ved trafikuheldet.

13 Den forelæggende ret har konstateret, at ingen af førerne er skyld i uheldet. Da der er tvivl om, hvor meget hvert af de køretøjer, der var impliceret i uheldet, har medvirket til skaderne, finder den portugisiske lovbogs artikel 506, stk. 2, anvendelse, og efter denne bestemmelse fastsættes hver førers erstatningsansvar til 50 % i et sådant tilfælde.

14 Ifølge den forelæggende ret begrænses erstatningsansvaret for føreren af den bil, der har forårsaget skaderne, i forhold til skadelidtes køretøjs medvirken til de nævnte skader. Begrænsningen af dette erstatningsansvar medfører en forholdsmæssig begrænsning af den erstatning, som Europeia de Seguros skal udbetale til skadelidte i henhold til ansvarsforsikringen for motorkøretøjer.

15 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den omstændighed, at en skadelidt fører selv har medvirket til skaderne som følge af sammenstødet, ikke fratager ham hans egenskab af skadelidt som omhandlet i første direktivs artikel 1, stk. 2. Derfor er en skadelidt fører for så vidt angår personskader omfattet af princippet om beskyttelse af ofre for uheld forvoldt af motorkøretøjer, der er fastslået af Domstolen i dom af 30. juni 2005, Candolin m.fl. (sag C-537/03, Sml. I, s. 5745).

16 Domstolen har på grundlag af dette princip fastslået, at de nationale lovgivninger ikke er forenelige med EU-retten, hvis de giver mulighed for at nedsætte eller begrænse erstatning til ofre for uheld forvoldt af motorkøretøjer, når de har medvirket til skaden, idet de fratager den effektive virkning af første direktivs artikel 3, stk. 1, andet direktivs artikel 2, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1.

17 Den forelæggende ret har navnlig anført, at Domstolen under anerkendelse af, at erstatningsansvarsområdet henhører under medlemsstaternes kompetence, har præciseret, at medlemsstaterne skal udøve denne kompetence under overholdelse af EU-retten, der kun tillader, at erstatningen til skadelidte i henhold til den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer nedsættes under særlige omstændigheder efter en individuel vurdering.

18 Henset til Domstolens praksis som nævnt ovenfor, er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den erstatningsansvarsordning, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, er forenelig med de ovennævnte EU-retlige bestemmelser.

19 Tribunal da Relação do Porto har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»I tilfælde af et sammenstød mellem køretøjer, som ingen af førerne kan anses for at være skyld i, og som medfører person- og tingsskade for en af førerne (den skadelidte, der har fremsat erstatningskrav), er da den omstændighed, at der kan fastslås en fordeling af ansvaret for risiko (lovbogens artikel 506, stk. 1 og 2), som direkte afspejler sig i den erstatning, der skal tilkendes skadelidte for økonomisk og ikke-økonomisk skade, der følger af personskade, han har lidt (idet denne fordeling af ansvaret for risiko indebærer en forholdsmæssig nedsættelse af erstatningsbeløbet), i strid med fællesskabsretten, særligt [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [andet direktivs] artikel 2, stk. 1, og [tredje direktivs] artikel 1, således som [Domstolen] har fortolket disse bestemmelser?«

**Om det præjudicielle spørgsmål**

20 Den forelæggende ret ønsker med det præjudicielle spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om første direktivs artikel 3, stk. 1, andet direktivs artikel 2, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, der, hvor et sammenstød mellem to køretøjer forårsager skader, som ingen af førerne kan anses for at være skyld i, fordeler ansvaret i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til de nævnte skader, og i tvivlstilfælde på dette punkt fastsætter, at hvert køretøj har medvirket i lige omfang.

21 Den portugisiske regering har præciseret, at skadelidtes ret til erstatning i henhold til den portugisiske lovbogs artikel 483 og 499 er direkte og forholdsmæssigt forbundet med omfanget af det erstatningsansvar, der er fastslået i henhold til lovbogens artikel 506.

22 Den tyske, den italienske og den østrigske regering har gjort gældende, at det både fremgår af første og andet direktivs formål og ordlyd, at de ikke tilsigter en harmonisering af erstatningsansvarsordningerne i medlemsstaterne. EU-lovgivers formål har været at regulere omfanget af den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer, og ikke den erstatningsansvarsordning, der skal anvendes i tilfælde af uheld, der involverer disse køretøjer.

23 Det følger heraf, at foreneligheden af de kriterier for at pålægge erstatningsansvar, der er fastsat i national ret, med EU-retten ikke er omfattet af første og andet direktivs anvendelsesområde. Anvendelsen af disse direktiver forudsætter desuden, at spørgsmålet om omfanget af de skader, der kan erstattes, allerede er løst ved erstatningsretten.

24 I denne henseende bemærkes, at det fremgår af præamblen til første og andet direktiv, at deres formål dels er at sikre den frie bevægelighed både for køretøjer, der er hjemmehørende på Unionens område, og for personer, der kører i dem, dels at sikre personer, der lider skade ved uheld forvoldt af disse motorkøretøjer, ensartet behandling, uanset hvor i Unionen uheldet finder sted (dom af 28.3.1996, sag C-129/94, Ruiz Bernáldez, Sml. I, s. 1829, præmis 13, og af 14.9.2000, sag C-348/98, Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira, Sml. I, s. 6711, præmis 24).

25 Med henblik herpå har første direktiv, jf. dets ottende betragtning, indført en ordning, der bygger på den forudsætning, at de motorkøretøjer, der er hjemmehørende i Unionen, er dækket af en forsikring. Det bestemmes således i direktivets artikel 3, stk. 1, at medlemsstaterne skal træffe alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring (dommen i sagen Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira, præmis 25).

26 I den oprindelige affattelse overlod denne artikel det imidlertid til medlemsstaterne at træffe bestemmelse om, hvilke skader der blev dækket, samt om de nærmere vilkår for den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer. For at begrænse de forskelle, der bestod mellem medlemsstaternes lovgivninger med hensyn til omfanget af den lovpligtige forsikring, jf. tredje betragtning til andet direktiv, indeholder andet direktivs artikel 1 vedrørende erstatningsansvar bestemmelse om lovpligtig dækning af tingsskade og personskade op til nærmere fastsatte beløb, og ved tredje direktivs artikel 1 er denne forpligtelse blevet udstrakt til også at dække ansvaret for personskader, der forvoldes på andre passagerer end føreren (dommen i sagen Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira, præmis 26).

27 Første direktivs artikel 3, stk. 1, således som nærmere præciseret og suppleret i andet og tredje direktiv, pålægger således medlemsstaterne en forpligtelse til at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring, og angiver bl.a., hvilke typer skade og hvilke skadelidte tredjemænd forsikringen skal dække (dommen i sagen Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira, præmis 27).

28 Domstolen har allerede udtalt sig om, hvilke konsekvenser der kan drages af denne forpligtelse med hensyn til den erstatning, som skal udbetales fra den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer for skader påført skadelidte tredjemænd på grundlag af den forsikredes erstatningsansvar.

29 Således har Domstolen, henset til formålet om beskyttelse af de skadelidte, som til stadighed er blevet bekræftet i de omhandlede direktiver, fastslået, at første direktivs artikel 3, stk. 1, er til hinder for, at det selskab, hvor der er tegnet ansvarsforsikring for motorkøretøjer, kan påberåbe sig lovbestemmelser eller aftaleklausuler til støtte for ikke at yde erstatning til personer, der lider skade ved et uheld forvoldt af det forsikrede køretøj (jf. i denne retning Ruiz Bernáldez-dommen, præmis 20, og dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 18).

30 Domstolen har endvidere fastslået, at andet direktivs artikel 2, stk. 1, første afsnit, alene understreger denne forpligtelse for så vidt angår bestemmelser eller klausuler i en forsikringspolice, hvorefter ansvarsforsikringen for motorkøretøjer ikke dækker skader påført tredjemænd på grund af, at det forsikrede køretøj anvendes eller køres af personer, som ikke har tilladelse til at føre køretøjet, personer, som ikke har et kørekort, eller personer, som ikke efterlever retsforskrifterne vedrørende køretøjets tekniske og sikkerhedsmæssige stand (Ruiz Bernáldez-dommen, præmis 21, og dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 19).

31 Det bemærkes imidlertid, at forpligtelsen til ansvarsforsikringsdækning af skader påført tredjemænd med motorkøretøjer må holdes adskilt fra omfanget af erstatningspligten over for disse i medfør af den forsikredes erstatningsansvar. Den førstnævnte forpligtelse er sikret og nærmere fastlagt i EU-bestemmelserne, hvorimod den anden forpligtelse i det væsentlige er reguleret af national ret (jf. i denne retning dom af 19.4.2007, sag C-356/05, Farrell, Sml. I, s. 3067, præmis 32).

32 I denne henseende har Domstolen allerede fastslået, at det fremgår af formålet med første, andet og tredje direktiv og af disses ordlyd, at de ikke tilsigter en harmonisering af erstatningsansvarsordningerne i medlemsstaterne, og at medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin frit kan fastsætte, hvilken erstatningsansvarsordning der skal gælde for skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer (dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 24, og Farrell-dommen, præmis 33).

33 Det fremgår således af ordlyden af første direktivs artikel 3, stk. 1, at EU-lovgiver ikke har villet fastsætte, hvilken type erstatningsansvar — culpaansvar eller objektivt ansvar — ved færdsel med køretøjer den lovpligtige forsikring skal dække.

34 Medlemsstaterne er dog forpligtet til at sikre, at det erstatningsansvar, der gælder i henhold til deres nationale ret, er dækket af en forsikring i overensstemmelse med bestemmelserne i de tre nævnte direktiver (Farrell-dommen, præmis 33).

35 Hvad angår erstatningsretten har Domstolen endvidere ligeledes fastslået, at medlemsstaterne skal udøve deres kompetence på dette område under overholdelse af EU-retten, og navnlig første direktivs artikel 3, stk. 1, andet direktivs artikel 2, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1 (dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 27, og Farrell-dommen, præmis 34).

36 Nationale bestemmelser om erstatning af skader som følge af trafikuheld kan således ikke fratage disse artiklers effektive virkning (dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 28, og Farrell-dommen, præmis 34).

37 Dette vil imidlertid være tilfældet, hvis den skadelidtes ansvar for de skader, som han har lidt, som det følger af vurderingen ifølge den nationale erstatningsret af hans medvirken til de nævnte skaders indtræden, har som konsekvens uden videre at udelukke eller uforholdsmæssigt begrænse hans ret til erstatning fra den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer for skader, som den forsikrede er ansvarlig for.

38 Domstolen har i denne henseende fastslået, at en national lovgivning, som er udformet på grundlag af generelle og abstrakte kriterier, ikke må indebære, at en passagers ret til erstatning fra den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer udelukkes eller begrænses uforholdsmæssigt alene af den grund, at den pågældende har medvirket til de nævnte skaders indtræden. Det er kun under særlige omstændigheder, efter en individuel vurdering under overholdelse af EU-retten, at omfanget af en sådan ret kan begrænses forholdsmæssigt (jf. dommen i sagen Candolin m.fl., præmis 30, og Farrell-dommen, præmis 35).

39 I det foreliggende tilfælde omhandler hovedsagen erstatning i medfør af erstatningsansvaret for skader, som føreren af et motorkøretøj har lidt ved sammenstød mellem dette køretøj og et andet motorkøretøj, hvori ingen af førerne er skyldige. Til forskel fra de omstændigheder, der gav anledning til dommen i sagen Candolin m.fl. og Farrell-dommen, følger nedsættelsen af erstatningen for de skader, som føreren har lidt, ikke af en begrænsning af ansvarsforsikringsdækningen, men af en begrænsning af den forsikredes erstatningsansvar i henhold til den anvendelige erstatningsansvarsordning.

40 Det følger således af den portugisiske lovbogs artikel 506, stk. 1, at i tilfælde af, at et sammenstød mellem to køretøjer resulterer i skader, og ingen af førerne er skyld i uheldet, fordeles erstatningsansvaret for disse i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til de nævnte skader. I tvivlstilfælde med hensyn til, hvor meget hvert

køretøj har medvirket til skaderne, bestemmer stk. 2 i den nævnte artikel, at hvert køretøj anses for at have medvirket i lige omfang.

41 Med andre ord tilsigter den nationale lovgivning, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, at fordele erstatningsansvaret for skader forvoldt ved sammenstød mellem to motorkøretøjer, hvori ingen af førerne er skyldige.

42 Som det er blevet anført af den portugisiske regering, vil denne ansvarsfordeling bestemme den erstatning, hver af førerne skal betale i medfør af deres respektive erstatningsansvar for skaderne forvoldt ved sammenstødet.

43 I modsætning til de retlige omstændigheder, der gav anledning til henholdsvis dommen i sagen Candolin m.fl. og Farrell-dommen, bevirker den portugisiske lovbogs artikel 506 ikke i tilfælde af, at det er føreren af et motorkøretøj, der har lidt personskader ved sammenstød med et andet motorkøretøj, at skadelidtes ret til erstatning fra den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer uden videre udelukkes eller begrænses uforholdsmæssigt. Denne bestemmelse begrænser sig til at fastsætte, at erstatningsansvaret fordeles i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til skaderne, hvilket følgelig har indflydelse på erstatningsbeløbet.

44 Det konstateres derfor, at denne bestemmelse ikke indvirker på den i EU-retten fastsatte sikring af, at den erstatningsansvarsordning, der finder anvendelse ifølge national ret, dækkes af en forsikring i overensstemmelse med bestemmelserne i de tre nævnte direktiver.

45 Denne konklusion støttes desuden af tredje direktivs artikel 1a, der blev indsat i direktivet ved direktiv 2005/14, som indeholder en henvisning for så vidt angår dækning af person- og tingsskade på fodgængere, cyklister og andre ikke-motoriserede trafikanter til den nationale civilret. Da bestemmelsen fastsætter, at de nævnte skader skal dækkes af en lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, i det omfang skadelidte har ret til erstatning i henhold til national ret, kan det ikke forholde sig anderledes for så vidt angår en fører af et motorkøretøj, der på en gang er skadelidt og medansvarlig for de personskader, som han har lidt som følge af et uheld, der involverer et andet køretøj. I denne henseende fremgår det af artikel 12 i direktiv 2009/103, at den lovpligtige forsikringsdækning af skader påført særlige kategorier af skadelidte, navnlig ikke-motoriserede trafikanter og passagerer, hverken berører erstatningsansvaret eller skadesbeløbet.

46 Henset til de ovenstående betragtninger, skal det forelagte spørgsmål besvares med, at første direktivs artikel 3, stk. 1, andet direktivs artikel 2, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, der, hvor et sammenstød mellem to køretøjer forårsager skader, som ingen af førerne kan anses for at være skyld i, fordeler ansvaret i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til de nævnte skader, og i tvivlstilfælde på dette punkt fastsætter, at hvert køretøj har medvirket i lige omfang.

**Sagens omkostninger**

47 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens

omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

**Artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse, artikel 2, stk. 1, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og artikel 1 i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, der, hvor et sammenstød mellem to køretøjer forårsager skader, som ingen af førerne kan anses for at være skyld i, fordeler ansvaret i forhold til, hvor meget hvert køretøj har medvirket til de nævnte skader, og i tvivlstilfælde på dette punkt fastsætter, at hvert køretøj har medvirket i lige omfang.**

Underskrifter